Archwilio Cymru
Audit Wales

Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful – Crynodeb Archwilio Blynyddol 2025

Dyddiad cyhoeddi: Mehefin 2026

Cynnwys

Cynnwys	2
Cyflwyniad	4
Cipolwg ar eich archwiliad	6
Archwilio canfyddiadau cyfrifon	7
Canfyddiadau archwilio perfformiad	10
Ansawdd archwilio	12
Rhagor o wybodaeth	13

Paratowyd y ddogfen hon fel rhan o waith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol.

Nid yw'r Archwilydd Cyffredinol, Swyddfa Archwilio Cymru na staff Swyddfa Archwilio Cymru'n derbyn unrhyw atebolrwydd mewn perthynas ag unrhyw ddibyniaeth ar y ddogfen hon neu ddefnydd arall ohoni gan unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog neu gyflogai arall yn eu cymhwyster unigol, neu unrhyw ddefnydd gan unrhyw drydydd parti.

I gael rhagor o wybodaeth, neu os oes angen unrhyw un o'n cyhoeddiadau arnoch mewn fformat a/neu iaith arall, cysylltwch â ni dros y ffôn ar 029 2032 0500, neu drwy anfon neges e-bost i post@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay

Cyflwyniad

Adrian Crompton

Archwilydd Cyffredinol Cymru

Mae'n bleser gennyf rannu fy Grynodeb Archwilio Blynyddol ar gyfer Cyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful (y Cyngor). Mae'n crynhoi prif ganfyddiadau fy ngwaith archwilio yn 2025 a wnaed i gyflawni fy nghyfrifoldebau o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Rhoddais farn ar a oedd y cyfrifon wedi'u paratoi'n briodol ac a roddais farn wir a theg, ym mhob agwedd sylweddol.

Mae fy nhîm archwilio hefyd wedi asesu a yw'r Cyngor wedi gwneud trefniadau priodol ar gyfer sicrhau economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau, ac wedi gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy. Wrth wneud hynny, mae fy nhîm archwilio wedi adolygu trefniadau gwrth-dwyll y Cyngor a'r Gwasanaeth Cynllunio. Fel y nodir yn fy nghynllun archwilio, mae'r adolygiadau hyn wedi'u cynnal yn unol â safonau Sefydliad Rhyngwladol y Goruchaf Sefydliadau Archwilio (INTOSAI).

Mae'r canfyddiadau archwilio manwl ar gyfer pob un o'm hadolygiadau wedi'u nodi yn yr adroddiadau priodol y mae fy nhîm archwilio wedi'u cyflwyno trwy gydol y flwyddyn. Mae'r adroddiadau archwilio perfformiad ar gael ar wefan Archwilio Cymru ac mae dolenni pellach ar gael yn y crynodeb.

Yn fy Grynodeb Archwilio Blynyddol ar gyfer y Cyngor y llynedd, tynnais sylw at y ffaith bod fy ngwaith wedi codi pryderon am drefniadau'r Cyngor i sicrhau economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau. Roedd y pryderon hynny'n ymwneud ag anawsterau bodloni'r gofynion ar gyfer archwilio'r cyfrifon, cynllunio ariannol, rheoli perfformiad a llywodraethu. Codais fod y pryderon hyn yn debyg i'r rhai a nodwyd yn 2019, pan ofynnodd y Cyngor am gymorth gan Lywodraeth Cymru.

Yn ddiweddar, mae'r Cyngor wedi cryfhau gallu ei dîm Cyllid, sy'n gweithio'n adeiladol gyda fy archwilwyr ariannol. Er nad oedd y Cyngor wedi cyflwyno ei gyfrifon drafft ar gyfer 2024-25 erbyn y dyddiad cau

gofynnol, roedd disgwyl hyn o ystyried cyfyngiadau capasiti blaenorol ac rwy'n disgwyl i'r cyfrifon hyn gael eu hardystio cyn bo hir. Rwyf wedi ysgrifennu at y Cyngor yn pwysleisio pwysigrwydd gwella'r sefyllfa hon ac rwy'n cael fy annog gan ymgysylltu'r tîm Cyllid â'r broses hon hyd yn hyn. Bydd yn bwysig cynnal momentwm i sicrhau cydymffurfiaeth gyson â dyddiadau cau a gofynion ansawdd ar adrodd ariannol.

Ar yr ochr archwilio perfformiad, roedd yn gadarnhaol canfod bod y Cyngor wedi cryfhau ei drefniadau gwrth-dwyll ac mae'r argymhellion a wnes i wedi'u hanelu at helpu'r Cyngor i gryfhau'r rhain ymhellach.

Mae'r Cyngor hefyd wedi gwneud newidiadau i'w drefniadau rheoli perfformiad. Mae hyn yn cynnwys datblygu ei ddull o hunanwerthuso a chael adroddiad integredig sy'n cwmpasu risgiau, perfformiad a chyllid. Mae canfyddiadau fy adolygiadau diweddar, fel y Gwasanaeth Cynllunio, yn dangos bod y trefniadau hyn yn dal i gael eu hymgorffori ar draws y sefydliad. Mae fy nhîm yn bwriadu adolygu cynnydd y Cyngor wrth fynd i'r afael â'r argymhellion a wnes i yn fy adroddiad rheoli perfformiad 2024 yn ystod 2026-27. Bydd yr adolygiad dilynol hwn yn fy ngalluogi i archwilio sut mae trefniadau'n gweithio yn ymarferol.

Un o'm dyletswyddau yw asesu a yw'r Cyngor wedi gwneud trefniadau priodol ar gyfer sicrhau economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau. Er bod cynnydd yn cael ei wneud, rwy'n cydnabod bod y Cyngor yn dal i fod ar daith wella. Mae fy asesiad risg o'r Cyngor yn dal i dynnu sylw at bryderon am agweddau ar lywodraethu, gwasanaeth a chynllunio strategol, a goruchwylio perfformiad. Mae'n parhau i fod yn bwysig i swyddogion ac aelodau weithio gyda'i gilydd i wella ac ymgorffori trefniadau. Byddaf yn parhau i fonitro'r sefyllfa yn y dyfodol.

Dylid rhannu'r Crynodeb Archwilio Blynyddol gyda'r pwyllgor llywodraethu. Yna byddaf yn trefnu bod y crynodeb ar gael i'r cyhoedd ar wefan Archwilio Cymru.

Hoffwn estyn fy niolchgarwch i staff y Bwrdd Iechyd am eu cymorth a'u cydweithrediad trwy gydol fy archwiliadau.

Cipolwg ar eich archwiliad

Derbyniais y cyfrifon drafft ar ôl y dyddiad cau statudol ar 30 Mehefin 2025. Roedd ansawdd y cyfrifon drafft a'r papurau gwaith yn welliant ar y blynyddoedd blaenorol, gyda'r sgôp ar gyfer gwella pellach ar gyfer 2025-26.

Byddaf yn cyhoeddi barn ddiamod ar y cyfrifon cyn bo hir ar ôl y dyddiad cau statudol ar 31 Hydref 2025. Roedd un camddatganiad heb ei gywiro yn y cyfrifon. Nid oedd unrhyw faterion sylweddol eraill i'w hadrodd o archwiliad 2024-25.

Canfu fy ngwaith archwilio perfformiad fod y Cyngor wedi cryfhau ei drefniadau gwrth-dwyll ond mae gwendidau yn y goruchwyliaeth a'r llywodraethu'r Gwasanaeth Cynllunio.

Bydd unrhyw argymhellion ar gyfer gwella sy'n deillio o'n gwaith archwilio cyfrifon yn cael eu hadrodd i'r Cyngor ar wahân dros yr haf. Bydd fy nhîm hefyd yn cynnal cyfarfod 'gwersi a ddysgwyd' gyda swyddogion i nodi gwelliannau pellach yn y broses gyfrifon ac archwilio ar gyfer y blynyddoedd i ddod.

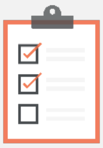

Mae fy nhîm wedi cwblhau'r gwaith yn sylweddol fel y nodir yn fy Nghynllun Archwilio 2024.

Archwilio canfyddiadau cyfrifon

Mae paratoi cyfrifon blynyddol yn rhan hanfodol o ddangos stiwardiaeth arian cyhoeddus. Mae'r cyfrifon yn dangos perfformiad ariannol y sefydliad ac yn nodi ei asedau / cronfeydd wrth gefn net, cyfanswm incwm a gwariant cynhwysfawr, a llif arian. Mae fy archwiliad blynyddol o'r cyfrifon hynny yn rhoi barn ar a oedd y cyfrifon wedi'u paratoi'n briodol ac a roddodd farn wir a theg, ym mhob agwedd sylweddol.

Disgrifir fy nghyfrifoldebau wrth archwilio'r cyfrifon yn fy nghyhoeddiadau Datganiad o Gyfrifoldebau, sydd ar gael ar wefan Archwilio Cymru.

Cyflwynwyd y cyfrifon drafft i'w harchwilio ar 23 Rhagfyr 2025. Roedd hyn ar ôl y dyddiad cau o 30 Mehefin 2025 a osodwyd gan Lywodraeth Cymru. Roedd ansawdd y cyfrifon drafft a gyflwynwyd ar gyfer archwilio yn welliant ar y blynyddoedd blaenorol, gyda'r sgôp ar gyfer gwelliant pellach ar gyfer 2025-26.

Fy marn archwilio

Rhaid i mi adrodd materion sy'n codi o fy ngwaith i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu i'w hystyried cyn i mi gyhoeddi fy marn archwilio ar y cyfrifon. Byddaf yn adrodd ar y materion hyn yn fy Adroddiad Archwilio Cyfrifon i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 22 Mehefin 2026 ac i'r Cyngor ar 1 Gorffennaf 2026.

Cywir a theg

Gwnaed nifer o newidiadau i'r cyfrifon drafft sy'n deillio o fy ngwaith archwilio.

Roedd un camddatganiad heb ei gywiro, yn ymwneud â darpariaeth o £211,744 yr ydym yn dod i'r casgliad y dylid ei gyfrif yng nghyfrifon 2024-25. Mae swyddogion wedi penderfynu peidio â diwygio'r cyfrifon i adlewyrchu'r atebolrwydd hwn gan ei fod yn amherthnasol ac y byddai'n arwain at nifer o gywiriadau cymhleth eraill yn y cyfrifon. Felly, bydd yn cael ei ddatrys ar gyfer cyfrifon 2025-26.

Nid oedd unrhyw faterion arwyddocaol eraill i'w hadrodd, fodd bynnag, gwnaethom ddarparu diweddariad ar y mater arwyddocaol a nodwyd ar gyfer datganiadau ariannol 2023-24:

- Mae'n bleser gennym adrodd bod ansawdd y datganiadau ariannol drafft a'r papurau gwaith ategol a ddarparwyd ar gyfer archwiliad 2024-25 wedi gwella'n sylweddol o'i gymharu â 2023-24. Roedd y cyfrifon drafft yn fwy cyflawn, roedd papurau gwaith ategol o safon well, ac ymatebodd swyddogion yn gadarnhaol i ymholiadau archwilio yn ystod yr archwiliad. Mae hyn yn gam cadarnhaol ymlaen ac yn adlewyrchu'r gwaith a wnaed gan y Cyngor i gryfhau ei drefniadau paratoi cyfrifon.
- Mae lle i wella ymhellach o hyd. Yn benodol, ni ddarparwyd y datganiadau ariannol drafft yn unol â'r amserlen statudol. Mae cynhyrchu'r cyfrifon drafft yn amserol yn bwysig i gefnogi cydymffurfiaeth â dyddiadau cau adrodd statudol ac i alluogi rheolaeth ariannol effeithiol gan y Cyngor.
- Er ein bod wedi nodi nifer o gamddatganiadau a diwygiadau datgelu yn ystod yr archwiliad, roedd y rhain yn llai helaeth nag yn y flwyddyn flaenorol a dylid eu gweld yng nghyd-destun y gwelliant cyffredinol yn ansawdd y cyfrifon drafft.
- Byddwn yn parhau i ymgysylltu â swyddogion i rannu gwersi a ddysgwyd o'r archwiliad eleni ac i gefnogi gwelliant pellach wrth baratoi'r datganiadau ariannol a phapurau gwaith ategol ar gyfer 2025-26.

Nid oedd fy ngwaith yn nodi unrhyw wendidau materol mewn rheolaethau mewnol (fel sy'n berthnasol i'm harchwiliad), a byddwn yn codi unrhyw argymhellion pellach ar wahân ar gyfer gwella dros yr haf. Bydd cynnydd yn erbyn yr argymhellion hynny yn cael ei fonitro yn ystod archwiliad y flwyddyn nesaf.

Paratowyd Datganiad Llywodraethu Blynyddol ac Adroddiad Naratif y Cyngor yn unol â'r Cod CIPFA a'r canllawiau perthnasol. Roeddent hefyd yn gyson â'r datganiadau ariannol a gyda fy ngwybodaeth am y Cyngor.

Rwy'n disgwyl dod i'r casgliad bod cyfrifon y Cyngor wedi'u paratoi'n briodol ac yn gywir yn sylweddol a byddaf yn cyhoeddi barn archwilio ddiamod arnynt.

Cwblhau archwiliad

Byddaf yn cyhoeddi'r dystysgrif sy'n cadarnhau bod yr archwiliad o gyfrifon ar gyfer 2024-25 wedi'i gwblhau unwaith y bydd y cyfrifon wedi'u cymeradwyo gan y Cyngor ac rwy'n eu hardystio ym mis Gorffennaf 2026.

Mae cyfrifon eraill yn dal i fynd rhagddo

Yn ogystal â'm cyfrifoldebau am archwilio cyfrifon y Cyngor, mae gennyf hefyd gyfrifoldeb am ardystio nifer o hawliadau a ffurflenni grant.

Nid yw'r gwaith hyd yma wedi nodi unrhyw broblemau sylweddol.

Ar adeg yr adrodd, roedd fy nhîm archwilio yn dal i ymgymryd â gwaith grantiau yn y Cyngor. Disgwylir i'r gwaith hwn gael ei gwblhau erbyn Gorffennaf 2026.

Canfyddiadau archwilio perfformiad

Adolygiad o Drefniadau Gwrth-dwyll

Edrychodd fy nhîm ar drefniadau'r Cyngor ar gyfer atal a chanfod twyll. Roedd hyn yn cynnwys gwirio'r cynnydd y mae wedi'i wneud wrth weithredu fy argymhellion yn fy adroddiad cenedlaethol a'm llythyr dilynol yn 2020, a nododd fylchau yn nhrefniadau'r Cyngor.

Canfyddais fod y Cyngor wedi cryfhau ei drefniadau gwrth-dwyllo, ers fy adroddiad yn 2020. Bellach mae gan y Cyngor swyddog Gwrth-Dwyll pwrpasol ac mae'n cydweithio'n dda â sefydliadau eraill wrth ddefnyddio ei offer a'i ddata. Mae wedi diweddaru ac adolygu ei bolisïau gwrth-dwyllo, er bod cyfleoedd i gryfhau agweddau ar ei fframweithiau rheoli risg twyll a rheoli. Mae gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio gyfle i adolygu a herio trefniadau a gweithgareddau gwrth-dwyll y Cyngor, ond mae lefel y drafodaeth wedi bod yn eithaf isel.

Fe wnes i bedwar argymhelliad newydd yn canolbwyntio ar:

- reoli risg twyll;
- gynllunio ymateb i dwyll i atgyfnerthu dim goddefgarwch y Cyngor i dwyllo;
- gryfhau trefniadau gwrth-dwyll ataliol a dysgu presennol; a
- sicrhau bod y GAC yn asesu ac yn craffu ar effeithiolrwydd trefniadau gwrth-dwyll y Cyngor.

Adolygiad o'r Gwasanaeth Cynllunio

Canolbwyntiodd yr adolygiad hwn ar gynllunio strategol, rolau a chyfrifoldebau a rheoli perfformiad Gwasanaeth Cynllunio'r Cyngor. Canfyddais fod gwendidau yn y goruchwyliaeth a llywodraethu'r Gwasanaeth Cynllunio ac o ganlyniad, mae diffyg ymwybyddiaeth o sut mae'r gwasanaeth yn cefnogi cyflawni amcanion y Cyngor. Fe wnes i bedwar argymhelliad am:

- cynllunio gwasanaeth

- diweddaru cylch gorchwyl y Pwyllgor Cynllunio, Rheoleiddio a Thrwyddedu
- tryloywder gwneud penderfyniadau
- adrodd a goruchwylio.

Ansawdd archwilio

Mae ein hymrwymiad i ansawdd archwilio yn Archwilio Cymru yn un llwyr. Rydym ni'n credu bod a wnelo ansawdd archwilio â chael pethau'n iawn y tro cyntaf.

Rydym yn defnyddio model tair llinell sicrwydd i ddangos sut yr ydym yn cyflawni hyn. Rydym wedi sefydlu Pwyllgor Ansawdd Archwilio i gydlynu a goruchwylio'r trefniadau hynny. Creffir yn annibynnol ar ein gwaith gan Sefydliad Cyfrifwyr Siartredig Cymru a Lloegr ac mae Cadeirydd ein Bwrdd yn gweithredu fel dolen gyswllt i'n Bwrdd ar ansawdd archwilio. I gael rhagor o wybodaeth gweler ein Hadroddiad Ansawdd Archwilio 2024.

Ein Pobl

- Dewis y tîm cywir
- Defnyddio arbenigwyr
- - Goruchwyliaeth ac adolygu

Trefniadau ar gyfer sicrhau ansawdd archwilio
Dewis y tîm cywir

- Platfform archwilio
- Moeseg
- Canllawiau
- Diwylliant
- Dysgu a datblygu
- Arweinyddiaeth
- Cymorth technegol

Sicrwydd annibynnol

- Adolygiadau Ansawdd Allanol
- Adolygiadau â thema
- Adolygiadau oer
- Dadansoddiad o wraidd y broblem
- Adolygiad gan gymheiriaid
- Pwyllgor Ansawdd Archwilio
- Monitro allanol

Rhagor o wybodaeth

Mae gan Archwilio Cymru ystod o wybodaeth arall i gefnogi'r gwaith o graffu ar gyrff cyhoeddus Cymru ac i'w cynorthwyo i barhau i wella'r gwasanaethau a ddarperir i bobl Cymru.

Ewch i'n gwefan i ganfod:

Ein cyhoeddiadau sy'n cwmpasu ein gwaith archwilio mewn cyrff cyhoeddus.

Gwybodaeth am ein gwaith sydd ar ddod a'n blaenraglen waith ar gyfer archwilio perfformiad..

Offer data i'ch helpu i gael dealltwriaeth well am dueddiadau mewn gwariant cyhoeddus

Manylion ein gwaith a'n digwyddiadau Arfer Da gan gynnwys rhannu arfer a mewnwelediadau sy'n dod i'r amlwg o'n gwaith archwilio

Ein cylchlythyr sy'n darparu diweddariadau rheolaidd i chi ar ein gwaith archwilio gwasanaethau cyhoeddus, arfer da, a digwyddiadau.

Archwilio Cymru
Audit Wales

Archwilio Cymru

Ffôn: 029 2032 0500

Ffacs: 029 2032 0600

Ffôn testun: 029 2032 0660

E-bost: post@archwilio.cymru

Gwefan www.archwilio.cymru

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg.

We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English.